

полягає в самому рішенні створення тексту в певній мовній формі; другий критерій визначається вибором змісту тексту з урахуванням комунікативної ситуації й характеру учасників комунікації; третій критерій пов'язаний зі способом мовного викладу, тобто з вибором мови, якою здійснюється виклад тексту (необхідно відзначити, що багатомовні тексти й тексти з нетрадиційним вживанням мови мають особливе прагматичне значення); четвертий критерій створюється відбором конкретних мовних засобів, що володіють власними міжмовними прагматичними значеннями, що входять до їхнього змісту [1, с. 148].

Ю. Найда згадує адаптацію при розгляді динамічної еквівалентності, зокрема, категорії «природності» перекладу. В рамках даної категорії він виділяє 3 аспекти її визначення: дотримання норм мови, якою здійснюється переклад, та культури, на яку орієнтований цей переклад; відповідність до контексту повідомлення, що перекладається; відповідність рівню аудиторії [3, с. 128].

Список використаних джерел

1. Егер Г. Внутриязыковые прагматические значения // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике: Сборник статей: Пер. с англ., нем., франц. Вступительная статья и общая ред. перевода В. Н. Комиссарова. — М.: Международные отношения, 1978.
2. Комиссаров В. Общая теория перевода: учеб. пособ. / В. Комиссаров. — М.: МГУ, 1999.
3. Найда Ю.К науке переводить. Принципы соответствий // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике: Сборник статей: Пер. с англ., нем., франц. Вступительная статья и общая ред. перевода В. Н. Комиссарова. — М.: Международные отношения, 1978.

Лавриненко Т.П.

старший викладач

кафедри іноземних мов факультету маркетингу

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ЗАПИТИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Анотація. Стаття присвячена проблемі сучасних викликів міжкультурної комунікації до мовної освіти в економічному університеті. Акцентується увага на тому, що проблема міжкультурної комунікації стає актуальною в умовах глобалізації та інтернаціоналізації освітнього простору. Розглянуто особливості вивчення іноземної мови в університеті як засобу формування у студентів міжкультурної компетентності.

Abstract. The article deals with the contemporary challenges of intercultural communication in language education at the University of Economics. Attention is drawn to the fact that the problem of intercultural communication becomes urgent in the context of globalization and internationalization of the educational sphere. The peculiarities of studying foreign language at university are considered as a means of formation students' intercultural competence.

Ключові слова: міжкультурна-комунікація, мовна освіта, сучасний університет, міжкультурна компетентність.

Key words: *intercultural communication, language education, modern university, intercultural competence.*

Серед актуальних проблем дискурсу, як мови заглибленій у соціальний контекст розвитку людства ХХІ ст., голосно заявили про себе проблеми історичної, культурної та мовної комунікації у вимірах національного і міжнародного простору. Мовна освіта сучасних університетів, як центрів соціокультурного розвитку людини та суспільства, стає дієвим засобом стійкого розвитку міжкультурної комунікації людства на основі толерантності та культурного різноманіття.

Поняття «міжкультурна комунікація» вперше було сформульовано ще в середині минулого століття в роботі Г. і Е. Холла «Культура і комунікація. Модель аналізу». Цей вид комунікації вказує на зв'язок і спілкування між представниками різних культур, що передбачає як безпосередні контакти між людьми і їх спільнотами, так і опосередковані форми комунікації (мова, писемність, електронне спілкування та ін.). Теоретичні та практичні потреби пізнання та застосування національно-культурних особливостей спільнот різних країн та регіонів сприяли формуванню міжкультурної комунікації як самостійної наукової галузі, що має свій об'єкт і предмет дослідження. Як наукова галузь міжкультурна комунікація (МК) вивчає особливості вербального та невербального спілкування людей, які належать до різних національних та лінгвокультурних спільнот [3, с. 9] Поняття «міжкультурна комунікація» є предметом філософських, психологічних, культурологічних і педагогічних досліджень.

Постановка проблеми. Феномен мови — це не лише філологічна, але і соціальна проблема: вона в той чи інший спосіб пов'язана з найрізноманітнішими видами комунікації в сучасному світі. Вивченню проблеми взаємодії історії, культури та мови приділяється значна увага дослідників, проте не вирішеними залишаються питання застосування дієвих форм і методів формування навичок комунікативної компетентності, зокрема, і при вивченні іноземної мови, що формуються в процесі професійної підготовки студентів університету не тільки під кутом зору попиту ринку праці, але і сучасних викликів міжкультурної комунікації.

Мета статті полягає в огляді деяких проблем міжкультурної комунікації та їх вирішення в процесі викладання та вивчення іноземної мови в економічному університеті.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Аналіз наукової літератури свідчить, що дослідження процесів міжкультурної комунікації привертає увагу дослідників різних сфер знань, які вивчають її різні аспекти з позицій своїх предметів. Акцент на культурологічні та лінгвістичні розвідки вказує, що культурологічні питання визначеної проблеми ґрунтовно розглянуті в роботах зарубіжних (Г. Крумм, Ф. Гіннекамп, А. Вірлахер, М. Бірам) та українських дослідників (О. Вишняк, Є. Головаха, А. Ручка, В. Степаненко, М. Шульга та ін.). Ключова ідея цих підходів полягає в тому, що вивчення іноземних мов, неможливо без знань культури, менталітету, звичаїв носіїв мови. Мова професійного і навіть неформального спілкування повинна включати як міжнародні, так і національно-культурні компоненти. Мовна комунікація одночасно є усвідомленням культурної

комунікації. Американський фахівець в галузі соціології культури Н. Смелзер, відмічав, що «всі елементи культури можуть бути виражені в мові» [4, с. 52]. Іноземна мова повинна вивчатися в нерозривній єдності зі світом культури народів, що говорять на цих мовах.

З точки зору лінгвістичного аспекту міжкультурної комунікації важливим є дослідження вербальних і невербальних маркерів культурної інформації задля досягнення комунікативного співробітництва представників різних культур та запобігання комунікативного непорозуміння. Науковий простір галузей прикладної лінгвістики, мовних, культурних відносини та викладання іноземної мови поступово заповнюється новими теоретичними ідеями та практичними рекомендаціями. Так, ґрунтовний історичний огляд розвитку міжкультурної компетенції при вивченні іноземної мови міститься в дослідженнях (Brusch 2009; Müller-Hartmann & Schocker-von Ditfurth 2004). У своєму історичному поступі лінгвістика пройшла шлях від повного ігнорування позамовних впливів — «мова в собі і для себе» — до усвідомлення необхідності ретельного аналізу соціально-культурних, комунікативних, психологічних, ситуативно-контекстних умов мовного спілкування. Практичні рекомендації щодо методики навчання іноземної мови, вдосконалення іншомовної компетенції в межах міжкультурної комунікації висвітлюються в роботах українських вчених-філологів Т. Полонської, І. Алексеєнко, Н. Басай, Е. Долинського та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Майбутня професійна діяльність студентів економічного університету спрямована не тільки на якісну організацію своєї роботи в фінансово-економічній і управлінській сфері, а й на реалізацію сучасної міжкультурної комунікації. Університети — унікальне суспільне місце, де формуються два типи знань: знання як наука та знання як культура. В той же час в дослідженнях присвячених значенню сучасних університетів відмічається, що недостатньо осмислюються і аналізуються роль і місце університетів у цивілізаційному вимірі суспільного розвитку. Влада і громадськість орієнтуються на спрощені уявлення щодо функцій університетів, які зводяться переважно до технократичних і економічних постулатів, до сприяння економічному зростанню і розв'язанню нагальних технологічних проблем, що не відповідає соціокультурній місії університетів, яка виходить далеко за межі економічної і технократичної парадигми. «Протягом своєї довгої історії університети ніколи не були виключно центрами виробництва знання і підготовки кадрів. Вони завжди виступали центрами культурного життя, простором складних систем людської взаємодії, у тому числі на базі міжкультурної комунікації» [1, с. 287].

В роботах присвячених дослідженню різних форм соціальної комунікації відмічається, що міжкультурна комунікація — це форма соціальної комунікації, специфіка якої полягає в тому, що вона відбувається в міжкультурному контексті через: 1) безпосередній контакт представників різних культур; 2) їхню опосередковану комунікацію (наприклад, через перекладача або за допомогою таких технічних засобів комунікації, як телефон, комп'ютер тощо); 3) через тексти на різних носіях (паперових, електронних, аудіо та відеопристроях), завдяки яким індивіди вивчають особливості іншої культури. Міжкультурні комунікації досліджуються в рамках трьох основних парадигмальних підходів:

1) інформаційного, де міжкультурна комунікація виступає як соціальний вплив або вплив того чи іншого суб'єкта на об'єкт, як процес передачі інформації від джерела до одержувача, 2) інтеракційного, при якому міжкультурна комунікація постає як інтеракція, під час якої з'являються нові смисли і значення і 3) постнеокласичного, в якому враховуються дискурсивні і наративні моменти в міжкультурній комунікації [5].

В сучасному освітньому просторі дієвою умовою пошуку підвищення рівня міжкультурного спілкування іноземною мовою являється розробка різних моделей міжкультурної компетенції. В аспекті професійної підготовки студентів остання може розглядатися як спроможність особистості, що базується на спеціальних знаннях, уміннях і навичках, а також особистих цінностях та намірах, за допомогою яких можливе успішне здійснення професійного спілкування з партнерами з інших культур. З метою узагальнення та обґрунтування теоретичних особливостей міжкультурної комунікації та формування практичних навичок інтегрування до міжнародної спільноти, у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», як і в деяких інших університетах України, викладається окрема навчальна дисципліна «Міжкультурна комунікація» вивчення якої спрямоване і на опанування студентами міжкультурної компетенції.

Поняття «міжкультурна компетенція» є важливою категорією теоретичних та практичних досліджень зарубіжних та вітчизняних вчених. В наукових розвідках підкреслюється один з найважливіших аспектів міжкультурної комунікації — лінгвістичний [6]. Успішний розвиток цього підходу полягає у забезпеченні фахівців іноземних мов дієвими практиками для вибору мовних еквівалентів, а також інтеграції культурології у процес вивчення іноземної мови [2, с. 252]. Значний внесок в розробку структури міжкультурної компетенції та способів її оцінки вніс Майкл Бірам (Byram, Michael), професор Університету Дюрам, Англія (University of Durham, England). Модель поняття «міжкультурна компетенція», розроблена вченим вважається основною, в ній розглядаються різні якості, здібності та вміння особистості. М. Бірам в своїх роботах не тільки описує компоненти міжкультурної компетенції, а й пропонує конкретні дидактичні матеріали, які можуть бути застосовані в практиці формування міжкультурної компетенції. На думку вченого компонентами міжкультурної компетенції слід вважати: знання (knowledge), відносини (attitudes), навички та вміння (skills), доповнені цінностями культур інших країн.

Принципово важливим аспектом міжкультурної компетенції автор вважає здатність бути посередником або медіатором, тобто інтерпретувати одну культуру в термінах іншої. Для успішного виконання зазначеної функції необхідно володіти: вміннями інтерпретації і співвіднесення, наприклад, документів, подій щодо різних культур (skills of interpretation and relations); вміннями відкриття і взаємодії (skills of discovery and interaction); здатністю критичного усвідомлення культури, поваги людської гідності і рівності прав людини, демократичних основ для соціального взаємодії (critical cultural awareness acknowledges respect for human dignity and equality of human rights as the democratic basis for social interaction [7]. Запропоновані вченим компоненти міжкультурної компетенції охоплюють ключові та істотні

моменти та закладають основи подальших досліджень у вивченні мови та культури.

Висновки. Отже, сучасні тенденції в системі мовної освітньої діяльності в процесі викладання та вивчення іноземних мов в сучасному університеті засвідчують, що цей процес повинен бути спрямований не тільки на суто професійні компетенції, формування яких відбувається під впливом мінливої кон'юнктури, що складається на ринку праці, а також враховувати запити сучасної міжкультурної комунікації до взаємодії культури та мови.

Список використаних джерел

1. Бакіров В.С., Ушакова Н.І., Хижняк Л.М. Міжкультурна комунікація в університеті: історичний досвід і виклики сучасності / В.С. Бакіров, Н.І. Ушакова, Л. М. Хижняк // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». — 2017 — Вип. 39. — С. 286–293.
2. Лебедева Л.Е. Міжкультурна комунікація: лінгвістичний аспект/ Л. Е. Лебедева // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького національного університету: зб. наук. праць. — Кривий Ріг, 2013. — Вип. 9. / редкол.: Ж. В. Колоїз (відп. ред.), П. І. Білоусенко, В. П. Олексенко та ін. — 736 с.
3. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація / В. М. Манакін. — К., 2012. — 288 с.
4. Смелзер Н. Социология: пер. с англ. / Н. Смелзер — М.: Феникс, 1998. — 688 с.
5. Социальные коммуникации: профессиональные и повседневные практики. Сб. статей / Под ред. В. В. Васильковой, В. В. Козловского, А. М. Хохловой. Вып. 3. — СПб.: Интерсоцис, 2010. — 214 с.
6. Трошина Н.Н. Лингвистический аспект межкультурной коммуникации / Н. Н. Трошина // Лингвистические исследования в конце XX века: сб. обзоров. — М., 2000. — С. 165–172.
7. Michael Byram, Adam Nichols Developing intercultural competence in practice [Електронний ресурс]. — Режим доступу URL: <http://books.google.ru/books?id=OWG8V1XIhloC&pg=PA1&lpg=PA1&dq=Byram,+Michael&>.

Мамченко С.П.

старший викладач кафедри сучасних європейських мов

Київський національний торговельно-економічний університет

ЕМОТИКОНИ ТА МОВНА СПЕЦИФІКА КОМУНІКАЦІЇ В МЕСЕНДЖЕРАХ

Анотація. У статті досліджено мовну специфіку спілкування в соціальних Інтернет-мережах та причини появи великої кількості невербальних знаків: графічних символів, емотиконів (смайликів), акронімів (скорочень, аббревіатур); особливості їх структури, семантичного наповнення та функціонування в Інтернет-просторі. На прикладах української, німецької та англійської мов доведено доцільність та необхідність вживання невербальних знаків задля створення емоційного компонента спілкування в месенджерах, що спонукає до креативного створення спеціальних графічних знаків для позначення різних емоцій.

Обґрунтовано існування особливої письмової форми віртуального спілкування, в основі якої лежить сучасна розмовна мова з її прагненням до максимальної стислості інформації з